

Jaczewski, Bohdan

Działalność Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN w roku 1975

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 21/3, 602-604

1976

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KOMITET HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN

DZIAŁALNOŚĆ KOMITETU HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN W ROKU 1975

Komitet Historii Nauki i Techniki PAN rozpoczął w obecnej kadencji swą działalność dopiero w maju 1975 r. Odbyły się 2 posiedzenia plenarne i 5 posiedzeń Prezydium. Do najważniejszych spraw, które były przedmiotem obrad plenarnych Komitetu należały: 1) ocena makiety III tomu *Historii nauki polskiej*¹, 2) opinia nt. koncepcji *Vademecum historyka nauki i techniki*. Podjęto również przygotowania do ogólnopolskiej sesji naukowej w Jabłonie, poświęconej integracji środowiska naukowego pt. *Historia nauki — samowiedza dyscypliny* (1—3 czerwca 1976 r.). Ponadto Komitet Historii Nauki i Techniki współdziałał z Zakładem Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN w nadzorze wykonania Problemu Resortowego PAN-38.

Komitet reprezentował polskie środowisko historyków nauki i techniki na arenie międzynarodowej — utrzymując przede wszystkim ożywione związki z Sekcją Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki. W szczególności znalazło to wyraz w działalności członków Komitetu we władzach Unii, jak również w przygotowaniach do uczestnictwa w XV Międzynarodowym Kongresie Historii Nauki, który odbędzie się w Edynburgu w dniach 11—17 sierpnia 1977 r. Prof. B. Suchodolski — członek Rady Sekcji Historii Nauki MUHiFN — wziął udział w jej posiedzeniu zwołanym w Paryżu 31 sierpnia. Na zebraniu tym omawiano m.in. sprawy związane z planowanym Kongresem w Edynburgu. Profesorowi Suchodolskiemu powierzono zajęcie się problemem nauczania historii nauki. Prof. J. Dobrzycki — przewodniczący Komisji Badań nad Początkami Nauki Nowożytnej MUHiFN — zorganizował w lipcu zebranie Komisji poświęcone przygotowaniu programu jej Konferencji, mającej się odbyć w ramach XV Międzynarodowego Kongresu. Rozwijano również kontakty zagraniczne w zakresie objętym działalnością Komitetu Międzynarodowej Współpracy w Zakresie Historii Techniki (ICOHTEC), który działa również w obrębie MUHiFN. Do Biura ICOHTEC-u wchodzi prof. I. Pietrzak-Pawłowska jako sekretarz ds. wydawniczych. Zgodnie z uchwałą Biura ICOHTEC-u prof. E. Olszewski opracował projekt organizacji sympozjum nt. *Nauka—technika—społeczeństwo, historyczne i teoretyczne punkty widzenia*, które odbędzie się w Edynburgu w ramach XV Kongresu. 28—29 czerwca obradowało Biuro ICOHTEC-u w Genewie, gdzie przy udziale przedstawiciela grupy polskiej omawiano program działalności ICOHTEC-u na lata 1975—1977. Prof. J. Miąso, prof. W. Voisé i doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa uczestniczyli w konferencji dyrektorów instytutów i przewodniczących komitetów historii nauki oraz redaktorów naczelnych czasopism z krajów socjalistycznych; obrady odbyły się w Moskwie w kwietniu, a poświęcone były m.in. przygotowaniom do XIV Kongresu.

W roku sprawozdawczym liczne zadania Komitetu Historii Nauki i Techniki były realizowane za pośrednictwem Komisji. Komisja ds. Nauczania i Upowszechniania Historii Nauki i Techniki (przewodnicząca doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa, sekretarz — dr M. Terlecka) prowadziła prace dwukierunkowe: 1) dotyczące analizy dotychczasowego stanu w zakresie nauczania historii nauki i techniki w polskich szkołach wyższych i średnich w dobie obecnej (celem tej ekspertyzy ma być uzyskanie w perspektywie wpływu na kierunki reform w tym zakresie); 2) przeprowadzono ekspertyzę na temat roli prasy w upowszechnianiu historii nauki i techniki wśród młodzieży oraz podjęto

¹ Por. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” nr 1/1976.

akcję bardziej skoordynowanego niż dotychczas współdziałania redakcji różnych czasopism i prasy codziennej w tej dziedzinie.

W okresie sprawozdawczym odbyły się dwa posiedzenia Komisji. Na pierwszym w dniu 23 października na temat nauczania historii nauki i techniki — referaty wygłosili: 1) doc. C. Majorek — *Nauczanie elementów historii nauki i techniki w polskich szkołach ogólnokształcących w dobie obecnej*; 2) doc. I. Stasiewicz-Jasiukowa — *Nauczanie historii nauki i techniki w polskich szkołach wyższych w dobie obecnej*; 3) doc. A. Czekajewska-Jędrusik — *Nauczanie historii nauki i techniki w nowym programie studiów bibliotekoznawstwa i informacji*. Rezultatem tego posiedzenia było powołanie czterech grup roboczych — zatwierdzonych następnie przez Wydział I Nauk Społecznych PAN, których zadaniem jest opracowanie wniosków do programów nauczania historii nauki i techniki w szkołach wyższych i średnich: a) Grupy ds. Programowych Wprowadzenia Elementów Historii Nauki w Szkołach Średnich (przewodniczący — doc. C. Majorek); b) Grupy ds. Nauczania w Szkołach Wyższych Powszechnej Historii Nauki (współprzewodniczący — doc. A. Czekajewska-Jędrusik i prof. W. Voisé); c) Grupy ds. Nauczania w Szkołach Wyższych Historii Biologii i Historii Medycyny (przewodniczący — prof. A. Paszewski, doc. R. Gutt); d) Grupy ds. Nauczania w Szkołach Wyższych Historii Techniki (przew. — doc. A. Tomaszewski). Wymienione wyżej grupy — po przedyskutowaniu wniosków na plenarnym posiedzeniu Komitetu Historii Nauki i Techniki — prześlą je odnośnym ministerstwom. Referaty wygłoszone na posiedzeniu będą opublikowane w „Życiu Szkoły Wyższej” oraz w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki”.

W dniu 5 grudnia odbyło się z kolei zebranie Komisji poświęcone roli prasy w upowszechnianiu historii nauki i techniki wśród młodzieży. Wygłoszone zostały dwa referaty: dr M. Terleckiej pt. *Znaczenie popularyzacji historii nauki i techniki na łamach prasy dla kształtowania się nowych wzorców osobowych wśród młodzieży* oraz red. Z. Przyrowskiego pt. *Dlaczego i jak staramy się w „Młodym Techniku” popularyzować historię techniki?* Dyskusja, w której uczestniczyło wielu przedstawicieli środowiska dziennikarskiego, pozwoliła dojrzeć najbardziej palące problemy w zakresie upowszechniania historii nauki i techniki wśród młodzieży. Stwierdzono, iż najbardziej zaniedbaną w tym zakresie jest popularyzacja historii nauk społecznych. W związku z tym ustalono, że na następnym zebraniu przedstawiciel „Argumentów” — red. A. Wieluński i przedstawiciel redakcji „Mówią Wieki” — doc. B. Krzywobłocka przedstawią projekt cyklu artykułów, które traktować będą o wybitnych ludziach i problemach z dziejów nauk społecznych.

Głównym zadaniem Komisji ds. Historii Techniki (przewodnicząca — prof. I. Pietrzak-Pawłowska, sekretarz — mgr B. Orłowski) jest opracowanie koncepcji i konspektu *Zarysu historii techniki polskiej XIX—XX wieku*. 21 listopada Komisja zorganizowała w Warszawie III Konferencję Historii Techniki, która skupiła 45 uczestników z różnych ośrodków krajowych. W toku dyskusji: 1) analizowano pozycję historii techniki w systemie nauk humanistycznych i technicznych (m.in. historii kultury materialnej), 2) zaaprobowano konspekt *Zarysu historii techniki polskiej* (część 1 — do końca XIX wieku), 3) omówiono materiały bibliograficzne do *Słownika inżynierów polskich* przygotowane przez członków Komisji.

Komisja ds. Historii Prasy Technicznej pracowała pod przewodnictwem prof. J. Pazdura, a sekretarzem jej był mgr L. Królikowski. Komisja odbyła dwa posiedzenia. Na pierwszym (9 października) wygłoszony został referat prof. Pazdura oraz kilka komunikatów nt. stanu i problematyki badań historii prasy technicznej; na drugim (5 grudnia) — referat prof. J. Pazdura pt. *Podstawowe*

problemy historii prasy technicznej w Polsce w okresie międzywojennym. Na posiedzeniu tym zaaprobowano także plan pracy na rok 1976 i na pięcioletnie 1976—1980.

Komisja ds. Bibliograficzno-Dokumentacyjnych (przewodnicząca — prof. M. Dembowska, sekretarz — mgr P. Rutkowski): 1) rozesłała członkom Komitetu Historii Nauki i Techniki projekt koncepcji *Vademecum historyka nauki i techniki*, 2) dokonała analizy nadesłanych opinii i przedstawiła na posiedzeniu plenarnym Komitetu (16 grudnia) sugestie dotyczące ostatecznej koncepcji *Vademecum*.

Bohdan Jaczewski

POSIEDZENIE GRUPY DS. NAUCZANIA HISTORII NAUK MEDYCZYNYCH

W dniu 12 marca 1976 r. odbyło się pod przewodnictwem doc. R. W. Gutta (AM, Wrocław) pierwsze posiedzenie Grupy ds. Nauczania Historii Nauk Medycznych. W obradach udział wzięli: prof. K. Rowiński (KHNiT PAN, Warszawa), doc. J. Fijałek (AM, Łódź), doc. M. Łyskanowski (AM Warszawa) oraz doc. S. Szpilczyński (ZHNOiT, Wrocław). Tematem zebrania była analiza obecnego programu nauczania historii medycyny oraz historii farmacji. Dyskutanci ocenili zgodnie, że przedmiot ten powinien być wykładany na wyższych latach studiów medycznych w każdym zaś razie nie na II roku, jak to się dzieje obecnie. W obradach zwrócono uwagę na związek z dwoma innymi przedmiotami „zaliczeniowymi”: propedeutyką medycyny (rok I) i deontologią (rok VI). Prof. Rowiński poparł kierunek wytyczony przez prelegentów; konieczne są jeszcze tylko dodatkowe uzgodnienia z wykładowcami historii medycyny Akademii Medycznej nie reprezentowanych na posiedzeniach.

Podsumowano wstępne projekty zmian, mające stanowić przedmiot obrad ogólnokrajowych przewidzianych na 10 kwietnia 1976 r.

R. W. Gutt

POSIEDZENIE KOMISJI DO SPRAW UPOWSZECHNIANIA I NAUCZANIA HISTORII NAUKI I TECHNIKI

Dnia 10 kwietnia 1976 roku odbyło się w Sali Okrągłego Stołu Pałacu Staszica w Warszawie — pod przewodnictwem doc. I. Stasiewicz-Jasiukowej — zebranie, którego celem było podsumowanie prac i przedyskutowanie wniosków przygotowanych przez grupy: ds. programowych nauczania w szkołach wyższych historii medycyny i historii biologii oraz ds. programowych nauczania w szkołach wyższych historii techniki. W posiedzeniu uczestniczyli — co należy podkreślić — wykładowcy historii wyżej wymienionych dyscyplin niemal ze wszystkich polskich ośrodków akademickich.

Jako pierwszy zabrał głos doc. R. W. Gutt (Wrocław), który omówił sprawy związane z nauczaniem historii medycyny. W swym obszernym wystąpieniu zwrócił on uwagę na trudności kadrowe związane z nauczaniem historii medycyny w Polsce. Zdaniem prelegenta, ze względu na nadmierne przeładowanie programów nauczania na studiach medycznych, należy traktować historię medycyny jako jeden z przedmiotów wspomagających proces kształcenia przyszłych lekarzy; chodzi mianowicie o to, aby wpływać na sposób myślenia i postawę ideową lekarza. Stąd zaznacza się ścisły związek historii medycyny, współczesnej wiedzy medycznej i praktyki lekarskiej z deontologią oraz etyką